

במתנה

דפיו זהב

על מה שבזר זכשיו.

הרבנית ימימה מזרחי

בעריכת יקרת פרידמן

גיליון ה-202

פרשת וישב ✧ כ"א בכסלו ה'תשע"ט (11/2018)

האיש הוא לא האישיו. עדיף לספור כוכבים

לך על קיומו של עולם לא-נראה. ויש איזשהו מנהיג לבירה. **הבט-נא השמימה וספר הכוכבים**,⁵ אומר הקב"ה לאברהם, כשהוא כל כך מודאג.

יש דברים נסתרים, מהבהבים לך נרות החנוכה, מהבהבת לך החסידות. יש עולם ענקי, עולם שאת לא רואה, עולם של השגחה לא מובנת. ורק אנשים שמביטים בעולם הלא נראה יכולים להתחסד עם עצמם ועם זולתם.

אנחנו פוגשים את שני ההורים של המשיח בפרשתנו, וישב: תמר ויוסף. שני אנשים שהולכים בחשכה ובשיכחה; **לא זכר שר המשקים את יוסף - וישכחנהו**.⁶ ותמר, האשה השכוחה הזאת. כמה עושים לה צער בזוגיות. מכירים לה את הבן הראשון של יהודה והוא כל כך רע והוא מת. מכירים לה את הבן השני והוא כל כך רע והוא מת. ואז משלים אותה, שיתנו לה את שלה, הבן השלישי של יהודה והיא יושבת ומחכה וכולם מגנים אותה ובטוחים שבגללה, הזוגיות שלה תקועה. איזה צער.

ואיך שני האנשים האלה מתנשאים מעל לחושך, כי הם כל הזמן במישור הלא-נראה. הם חסידים אמיתיים. אין אצלם דבר כזה, להאשים בן אדם. המילה שמופיעה כל הזמן בפרשת וישב היא "איש".

יעקב אומר ליוסף: **"לך נא ראה את שלום אחיך"**... **וימצאהו איש... וישאלהו האיש לאמר: "מה תבקש?"** **ויאמר: "את אחי אנכי מבקש, הגידה נא לי איפה הם רעים"**. **ויאמר האיש: "נסעו מזה"**.⁷ כשיוסף במצרים מגיע לבית פוטיפר, הוא רואה שבבית אין איש.

אנחנו בשבוע שסחף אותנו לתוך התופעה הזאת, שבאמת תפסה כל כך הרבה תאוצה ומקום: חגיגות החסידות. יום החסידות היה ביי"ט בכסלו ובאמת צריך להבין מה זה, מה קרה בעולם ואיך האור הגדול הזה הגיע עד למקומות הליטאיים ביותר. מה שקורה במופעי "צמאה" הוא, בעיניי, יישום בפועל של חוק הנאמנות בתרבות. אנשים מצביעים ברגליים, בנאמנות מלאה, לתרבות שבאמת עושה להם את זה. תסתכלו מה קורה פה! הצמאה הוא ל'צמאה'.

אתן לכן הסבר על החסידות והטעם שלה, לפי הרב סולובייצ'יק וכך הוא אומר: יש נר שבת ויש נר חנוכה. מה ההבדל ביניהם? את נר השבת מדליקים כדי שלא יהיה חושך, **משום שלום בית**,¹ כדי שלא ייכנסו הביתה ויפלו בחושך ואז יריבו. ואילו נר חנוכה - במה הוא מועיל? הוא לא בא לגרש חושך, בניגוד לשיר הישראלי המוטעה "באנו חושך לגרש".² נר חנוכה, לפי ההלכה, אסור שיגרש חושך. **הנרות הללו קדש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם**,³ ובאורם. אז למה צריך אותם? או, במילים של חז"ל, **שרגא בטיהרא - מאי אהני?**⁴ נר בצהרים - איזו תועלת יש בו? והרב סולובייצ'יק יענה: לפעמים את אבודה ביער ולא יודעת לאן ללכת. מישוה נותן לך נר ואת רואה את הכמה מטרים הקרובים, את השבוע הקרוב. זה נר שבת. הוא בא להראות לך את הדרך בטווח הקרוב, שלא תפלי, שלא תטעי בחושך.

אבל כשהדרך ארוכה, המסע מתארך והולך, מה שינחם אותך הוא שכאשר תרימי את הראש לשמים, תראי את הכוכבים. הם לא יאירו לך את הדרך. הם לא יעשו לך קסם במייד. אבל הם יאמרו לך: "תקשיבי, הקסם עוד לא קרה לך, אבל יש קוסמוס ענק, עולם שהוא מעבר למה שאת רואה ומכירה". הם יבשרו

¹ תלמוד בבלי, שבת כג, ע"ב: "אמר רבא: פשיטא לי - נר ביתו ונר חנוכה, נר ביתו עדיף משום שלום ביתו".

² "באנו חושך לגרש", מילים: מילים: שרה לוי תנאי, לחן: עמנואל עמירן.

³ הפיוט "הנרות הללו", סדר הדלקת נרות חנוכה.

⁴ תלמוד בבלי, חולין ס, ע"ב.

⁵ בראשית ט"ו, ה.

⁶ בראשית מ', כג.

⁷ בראשית ל"ז, יד-יז.

אנחנו רואים את תמר נשרפת והיא אומרת: **לְאִישׁ אֲשֶׁר אֱלֹהִים, לוֹ אֲנֹכִי הָרָה.**⁸

מיהו ה"איש" הזה, שמנהל את כל האירועים? ויוסף ותמר יודעים: האיש - הוא לא האיש! הכוחות שפועלים בעולם הם לא כוחות אנושיים. זה רק נראה כך אבל בעולם הפנימי, הלא-נראה, הכל זה ריבוננו של עולם. גם כשיוסף פותר את החלום לפרעה והוא שואל אותו "וואו, איך עשית את זה, **הַנְּמָצָא כִּזֶּה אִישׁ?**"⁹

"זה **בְּלִעְדֵי אֱלֹקִים יַעֲנֶה**", יוסף אומר. "זה בכלל לא אני. יש מי שור לא נראה שמנהל את הדברים".

רק היכולת הזאת לא-להאשים - "האחים שלי מכרו אותי, אבא שלי לא שם לב אלי, אני נשרפת באש כי אנשים עשו לי כך וכך" - היכולת הזאת לבדה היא אחד מסודות ההצלחה של אנשים בעולם הזה. אם נעדיף לראות את מה שיש, לא נוכל לשרוד. השרידה היחידה היא מה שאומרת לנו החסידות: תביטו מעבר לנראה.

זו המחלוקת הידועה בין הלל לבין שמאי. שניהם יגיעו לחתונה. שמאי יאמר: "**כלה כמות שהיא.**" היא מכוערת? בואו נגיד מזל טוב ונברך". אבל הלל יאמר: "אם נביט במישור הלא נראה, נגלה: **כלה נאה וחסודה!**"

ומי צודק? במישור הנראה, הכלה לא יפה ושמאי צודק. אבל במישור החסידי, היא כלה חסודה. י"ט בכסלו אומר לנו: **וַיֵּט אֱלֹהֵי חֶסֶד**,¹⁰ שר בית הסוהר פתאום נוטה חסד ליוסף, באופן כל כך לא צפוי. אנחנו צריכים "להטות חסד", כלומר להביט באנשים ובנשים (בשידוכים בפרט) מעל למישור הנראה. הפכנו לראות אנשים של תמונה וצילום, אני קוראת לזה "צלם בהיכל", אבל הבחורה הזאת שישבת מולך מכילה כל כך הרבה, היכל ה' היא, ולמה אתה מעמיד את הצלם - את הצילום - במרכז וחושב שזו היא?

ברור שנביט גם ביופי, וחנוכה הוא חג היופי וההידור. אבל חלק בלתי נפרד מהיופי הוא החלק הבלתי נראה, "הפנימיות" ולמה לא מביטים בפנימיות שלה, שלו? אתם חייבים להתחסד, אחרת הבית יהיה שני אנשים מאד-מאד יפים וחסרי רחמים. כל כך הרבה זוגות כאלה יש, יפים ונוצצים ואת שומעת על חתונתם ואחרי כמה שנים הכל מתפרק פתאום. למה - כי מה שמבוסס בעיקר על יופי הוא מכוער מאד.

ולכן הלל יגיד: "כלה נאה וחסודה".

ויוסף, שנבערותו היה מסלסל בשער, הוא האסתטיקן הגדול. הוא לא יכול לסבול חוסר אסתטיקה. בכל באג שהוא רואה אצל האחים שלו, הוא רץ לספר לאבא. ואז הוא מבין שהיופי טמון בפיענוח; "צפנת פענוח".

ובסוף הוא לוקח כלה לא נאה. אבל כל כך חסודה. הוא מתחתן עם אסנת, לפי המדרש, בתה של דינה שמזכירה צער כל כך גדול. לא הבת המיוחסת שהיית מצפה שהוא ייקח. הרבה אנשים בטח אמרו: "לא נאה ליוסף הכלה הלא-נאה הזאת". אבל הוא הפך חסיד. "**שִׁפְתַי לֹא יִדְעֵתִי - אֲשַׁמְעֶנּוּ**",¹¹ כך כתוב בתהילים על יוסף. "בואו נלמד שפה אחרת עכשיו. אולי יש בעולם פרמטרים אחרים ליופי?" ועכשיו אסנת תהיה נאה. וחסידה.

ההבטה בנרות החנוכה נותנת כל כך הרבה אמונה במישור הלא נראה. ב-36 הנרות גנוז האור הגנוז, אור של בריאת העולם. את האור הזה שומר הקב"ה רק לצדיקים ולחסידים, למי שרוצה לראות את העולם באור אחר, באור של השגחה. **וַיִּשְׁלַחְהוּ מַעֲמֵק חֶבְרוֹן**, כתוב על יוסף. והרי חברון איננה לא בעמק אלא בהר? ורש"י: "**עצה עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון.**"¹² אברהם אבינו כבר יודע שאנחנו צריכים לרדת למצרים. האיש הזה הוא רק שליח בסיפור הגדול, בתכנית האלוקית. זהותו לא רלבנטית.

אל תנקמו, אל תנסו לתבוע את עלבונכם מבני אדם. כל הזמן תרימו עיניים. תראו את השמש, את הירח ואת הכוכבים, כמו בחלום של יוסף, ותדעו שאתם נתונים בידיים כל כך גדולות, כל כך משגיחות.

אז שנזכה באמת להיות חסידות. שנזכה לאמונה. בשורות טובות!

בצוות העריכה: הדסה סאסי

לכבוד החנוכה... קובץ חגיגי ומיוחד מחכה לך!

להתפלל, לאהוב, לאכול סגולות, מנהגים וכוונות לחג החנוכה

מאת הרבנית ימימה מזרחי

במתנה

הקובץ יגיע אליך לאחר הרשמה קצרה באתר פרשה

ואשה - כאן: www.parasha.org

⁸ בראשית ל"ח, כה.

⁹ בראשית מא, ט"ז-ל"ח.

¹⁰ בראשית ל"ט, כא.

¹¹ תהילים פ"א, ו.

¹² בראשית ל"ז, יד ורש"י, שם.